

Vea il couleuide

JOH. CONRADI PEYER

Med. Doct. & Acad. Nat. Cur. Collegæ

cognomento Pythagoræ

P 49

MERYCO- LOGIA

SIVE DE

RVMINANTIBVS

ET

RVMINATIONE

COMMENTARIVS.

Quo primùm exponuntur

*RVMINANTIVM SPECIES ET DIFFE-
rentia, per omnia animalium genera; deinde organorum
ruminationi inferuentium admiranda structura desegitur, & iconibus
ari incisus ante oculos ponitur: denique de ruminatione ipsa
ejusque causis ac utilitate differitur.*

BASILEÆ

Apud JOH. LUDOVICVM KOENIG
& JOH. BRANDMYLLERVM,

M DC LXXXV.

riam de animalibus, è quibus Gerardus Blasius hausit in nupera animalium anatome: extat etiam gazelæ viscerum descriptio brevis in Johannis de Muralto clavi medicinæ exercitat. III p.m. 107 ex eodem subjecto desumpta quod Parisienses primum collustraverunt, ut ex eruditissima dilecti sodalis mei Lucæ Schroëckii historia moschi c. IX patefcit. Dantur tamé ejusmodi caprarum plures species, quas nunis solícite nolo persequi, cum fere peculiaribus destituantur nominibus, & dubium sit nullum quin ruminent.

¶ Nihilominus ex India adhuc adducam celebres medicamento nobilitate capras badzaharticas, quales in arce Batavia se vidisse Jacobus Bontius Hist. Nat. & Medic. Ind. Or. lib. IV animadversionibus in Garciam ab Orta scribit, *capris Europæis non valde absimiles, nisi quod habeant erecta & longiora cornua, & quadammodo versicolore sine pelle, ut tigrides pulcro adpectu.* Præstans alexipharmaci lapides seu pilæ, vulgo bezoar nominatæ, in earum ventribus motu & pilorum herbarumque implicatione prope modum ut in rupicapris nostratibus concrecentes, luculentorum rinationem argumento confirmant. Moschi demum rarissimum animal quonam loco, illud tam suavis ac pretiosi odori promtuarium, & magnatum, regum, principumque delictum? Nutat iudicium, cum an ruminet ignorem, tametsi bisulcum est, & capreolum extrinsecus quadantenus assimilare fertur, à qua similitudine illi quoque apud autores capræ, dorcadis, capreoli & gazellæ nomina. Aldrovandus capris accensuit, sed mea sententia eo referri vix potest, quoniam barba & cornibus caret; quorum absentia simul quoque impedit ne inter capreolos, quibus plerumque associatur, locum facile inveniat, donec accedit interaneorum affinitas, quam nondum à quoquam literis esse mandatam legi: exertos namque dentes capreolorum, dorcadum, cervorumque genus aliàs nullum ostendit, & curiosus moschi vindex ac assertor Schroëckius in animale ipso cruribus & pilis capreolum repræsentante lupinum vultum agnoscit, effigies autem collum fere camelinum exhibet. Quapropter ancipiti generi id annumerabo tantisper, dum meliora docear,

F

Quæ

Quæ licet à me hunc in modum explicentur, facta tamen atque recta esse cupio quæcunque præcellens Celsus, vir mihi amicissimus, atque iis studiis in quibus ego à pueritia vixi deditus, de hoc argumento cum sua tum aliorum experientia disseruit. De cætero cum animalium moschum fundentium plures observentur species, eam tantum hic intelligi constat quæ maxima est & capreolus dicitur. Quod enim animal illustri Præses & Argonauta noster admodum venerandus Joh. Michaël Fehrius cum Schrœkio communicavit, ex celeberrimæ Academiæ Naturæ Curiosorum fundatoris Joh. Laurentii Bauschii summa laude æternaque memoria dignissimi observationibus & archetypo delineatum, manifesto cornuum testimonio ad strepsicerotas, veterumque damas aut pygargos, quos transmarini fitus teste Plinio H. N. lib. VIII cap. LIII mittunt, omnino pertinere mihi videtur potius quam ad capreolos; nam cornua nihil cervini obtinent. Talis est etiam Suhak, seu ut Aldrovandus legendum existimat Shnak Scytharum, quem inclutus Joachimus Camerarius Centuria II emblem. XLIV sic depinxit: *In Scythia latissimis campis animal quoddam reperitur, paucis (ut opinor) adhuc cognitum, Suhak ab incolis dictum, silvestre capræ simile, quod, ut à fide dignis viris accepimus (qui etiam veram ejus iconem nobis communicarunt) quotannis ad fines Podoliæ usque adventare solet, miræ pernicitatis, nec minoris ferocitatis, cornibus præditum striatis, albicantibus, pellucidis, acutis & validis (qualia apud meum quendam amicum hic quoque ostenduntur). Hoc se quasi ductorem præbet capreolorum gregibus, ipsique præire solet, acerrimo visu simul & auditu præditum; quare longe lateque circumspiciens & omnia observans facile hominum persequendum insidias è longinquo deprehendit, & comitibus sibilo acuto signum dat fuga, ut in loca tutiora se recipiam.* Moschi feram dentibus cornuum instar exsertis ac prominentibus quodammodo æmulatur Indiæ Orientalis monstrum baby-roulta, cujus caput Parisiis apud charissimum hospitem G. Josephum Du-Vernium aliquando spectavi, illi simile quod à Th. Bartholino cent. II hist. XCVI, Guilh. Pisone in Jacobi Bontii hist. nat. Ind. Or. lib. V cap. IX & Gasp. Schotto Phys. curiosæ lib. VIII cap. XIV exprimitur, ac in
insula

insula Bouro tantum reperiri scribitur, majoris canis vel cervi magnitudine, capite & rostro porcino, oculis ac auribus parvis, pedibus & unguis cervinis. An ruminet, quave alimonia victitet, autores non monent: quare illud etiam ancipiti adjungam generi, licet magis proprie videatur mixtum Indis ex porco & cervo derivantibus, donec monitus sequar meliora.

Anceps autem genus voco, non tam quod geminam naturam è diverforum copulatione participat, aut utrumque sexum, ut hermaphroditi; quam cujus vel ambigua est ruminatio, vel externa forma à bobus, cervis, ovibus & capris ita distincta, ut ad certam horum speciem facile reduci nequeat. Istiusmodi putantur insuper è maximis rhinoceros, corporis vastitie & cornu formidabiles, quo inimicas feriunt proscinduntque bestias, in altum sublatas, ceu graphice Martialis lib. I epigr. IX canit:

*Prostrati exhibitus tota tibi Casar arena,
 Quae non promissis praelia rhinoceros.
 O quam terribileis exarsit pronus in iras,
 Quantum erat cornu, cui pila taurus erat.*

Et epigrammate XXII;

*Sollicitam pavidum rhinoceros magistri,
 Seque disu magna colligit ira fera:
 Desperabantur promissis praelia Martis:
 Sed tamen is rediit cognitus ante furor.
 Namque gravem gemino cornu sic extulit ursorum,
 Faciat ut impositas taurus in astra pilas.*

Ex ultimo disticho quidam arguunt rhinoceros esse cornu geminum, quos animat etiam Pausaniae & Scaligeri autoritas, duplex illi cornu largientium. Sed plerique testes oculati unius tantum super nasum extantis meminere, inter quos praecipue Aelianus H. A. lib. XVII cap. XLIV, rhinoceros figuram Graecis atque Romanis tam bene cognitam esse perhibet, ut frigidum & supervacaneum ducat illam describere: *ῥινοκέρω* ἢ ἄθος *ῥάφι* τις ἑωλὸν ἐστίν. ἴσται γὰρ ἢ Ἑλλήνων πολλοὶ ἔρωμαῖοι πεθεαμένοι.

Bontius autem belluae hujus ferociam & immanè robur singu-

lari exemplo illustrans H.N. Ind.Or. lib.V cap.I unicum cornu appingit, testatus rhinocerotem sibi vel millies fuisse conspectum, sive caveis inclusum, sive pascentem in silvis. Nec sane dissentit Martialis, in epigrammate singularem numerum vix adhibiturus, si cornua plura vidisset. Quapropter ut poeta sibi constet, emendationibus doctissimorum virorum Jani Douzæ, Petri Scriverii & Gerardi Johannis Vossii, in locum urfi urum substituendum, ad quem cornu possit geminum referri, facilius subscribo, quam tortæ Bocharti interpretationi, qui fortasse inquit hieroz. part. I lib.III cap.XXVI poeta non scripserat gravem gemino cornu, sed diversis casibus

---- *gravi geminum cornu sic extulit ursum.*

Geminum ursum, id est, duos urfos; non simul, sed successive oblatos, vel simul oblatos extulit successive: nisi malis Geticum ursum, id est, Scythicum; quia versus Aquilonem urfi majores, essetque id ἄνωματ' ἔσπερον, si majorem ursum cornu sustulisse dicitur rhinoceros. Sed geminum probo magis, quia sequente versu,

Factat ut impositas taurus in astra pilas,

poeta plures pilas videtur opponere pluribus urfis, &c. Ecquis amabo credat in uno Martialis haut obscuri versiculo describendo tantopere peccasse librariorum incuriam, ut tanta esset tamque exquisita medicina opus?

Apparet hinc meridiana luce clarius quam frustra se quandoque torqueant & sudent critici nimis critici, dum inutili macerantur cura, magnoque temporis dispendio sæpe de lana caprina rixantes quaesita prolixitatis tædio magis absterrent lectores, quam doctrinæ præstantia & simplicitate alliunt. Quidni acquievit Bochartus in eorum sententia, qui pro urso urum legunt, tanto meliore quanto simpliciore? Dicit primum *urus non potest vocari gravis propter cornua. Quid enim cornuum gravitas ad ipsum urfi corpus, quod pendere necesse est pluram illia pondo. si vere scripsit Cesar uros esse magnitudine paulo infra elephantos, & Servius in librum secundum georgicorum. exceptis elephantis majores esse cæteris animalibus? Itaque quidquid ponderis his accedit ex gravitate cornuum, nullum momentum habet. In scirpo nodus quaeritur: quid*

quid enim incongrui loquitur qui ibicem, taurum, cervumque cornibus gravem pronunciat? Urorum cornua levia non sunt, sed ingentia, vasta & ponderosa, augentque omnino pondere suo reliqui corporis molem. Cur ergo urus non diceretur apposite gemino cornu gravis, perinde ut alia cornuta animalia, etiam si cornua stricte præcipua gravitatis causa non sint, sed tantummodo additamentum? Præterea quemadmodum graves dicimus viros, non tantum qui magnitudine corporis præponderant, sed imprimis etiam faciei lineamentis insignes, & virtutum morumque probitate speciosos; ita urus gemino potest cornu gravis intelligi, hoc est spectabilis: nam taurino vultui generositatem cornua maxime conciliant. Vel gravem urum eo accipiamus sensu, quo Bochartus grave cornu ipse est interpretatus, nimirum atrocem, dirum, molestum, infestum cornu gemino.

Deinde difficultatem aliam fingit autor in re facili, dum ait; *Poëta sic scripserit rem prorsus impossibilem, nempe animal elephantino pene par, facile sublatum fuisse à rhinocerote, cui Strabo, qui viderat, tribuit solum tauri magnitudinem. Artemidorus quidem rhinocerotem ait vix inferiorem esse elephantis. Sed ne sic quidem facile sustulerit urum. Itaque rhinoceroti non urus, sed pila taurus erat.* Rhinocerotis certamen Martialis carmine concelebrans victoriam ejus tanquam præclarum facinus remque inopinatam laudibus extollit. At qui gloria singularis nulla foret, bestiam è medio tulisse minorem, nec magnitudine & feritate parem. Taurus ergo quocum prælia fiebant, minime vulgaris erat, sed oppido ferus, qualis est urus. Solent enim poëtæ non elegantiae solum gratia, ut oratores, sed etiam metri causa per synecdochen genus pro specie ponere, aut vicissim pro genere speciem. Taurus autem est genus, urus species, quem rhinoceroti oppositum fuisse maxime credibile, quod injurias cornibus similiter propulset. Jam quod ad æqualitatem attinet, si taurus multo minor fuit rhinocerote, ane ab hoc victum illum & exagitatam mirabere? Major vero rhinocerote taurus vix reperitur. Ne igitur paritas deesset, spectaculo adhibitum credo urum, taurorum

maximum ac elephante parum inferiorem, quam quantitatem rhinoceroti oculatus testis Jac. Bontius quoque tribuit his verbis: *Magnitudine rhinoceros & corporis mole facile elephanti aequat, sed pedibus brevioribus non tam conspicuum animal ostendunt.* Quæ cum ita sint, Strabonem existimo altitudinem duntaxat significare voluisse, dum rhinocerotem tauro æquat, neutiquam robur & molem corporis, qua præcellit. Bochartum denique ante occupatum rem possibilem frustra habuisse liquet pro impossibili; rhinocerotem quippe laceffitum tanta grassari crudelitate ferunt, ac non in ea modo ferri quibus offenditur, sed in obvia quæque, adeo ut totas arbores ingenti fragore prosterнат. Fieri ergo potuit, ut rhinoceros per uri crura impetuose penetrans eum ventre correptum præter spectantium opinionem in sublime ageret, perinde atque è luctatoribus æqualibus alius alium exagitat.

Subjungit Bochartus, postquam de rhinocerote aliud Martialis distichon lib. XIV epigr. LIII excerpisset tale

Nuper in Ausonia domini spectatus arena

Hic erit ille tibi, cui pila taurus erat:

Hæc igitur rhinocerotis fuit ultima virtus. Alioqui frigida esset laus, si urum etiam sustulisset, qui tauro multo major est. Sed an poetæ non licuit uro tauri nomen cognatum indere? Aut quomodo existimatio frigescet eorum, qui superato forti hoste uno alium vincunt validiorem, & mox iterum alios, ut ut minores?

Verum ut unde paululum digressus sum in viam redeat oratio, rhinocerotem plerique scriptorum inter ruminantia quidem cornuta annotant, quoniam tamen viscerum structura adhuc latet, feraque porci aut apri instar se in oeno volutare à Bontio memoratur, ruminationem malo dubiam relinquere, quam incerto iudicio hallucinari. Spinis autem ac vepribus vesci dicitur, & linguam habere asperrimam, qua lingendo homines enecet, cutemque cum carne ossibus detrahat, etiamsi carnivorum haut est: similiter & urorum lingua tantæ perhibetur aspritudinis, ut lambendo arreptum hominem pertrahat. Nec certiora novimus de oryge, aut unicornibus bisulcis, ab eruditissi-

ditissimo Bocharto hieroz. part. I lib. III cap. XXVII ex Huetii communicatione nitidissime delineatis, aliisque id genus anticipibus, quibus recensendis non immorabor.

E ruminantibus tandem genera mixta nuncupo, quæ ex diversæ speciei animalium conjunctione sunt orta. In cuius eventus rationes atque processum, admiratione & scitu dignissimum, operæ pretium est altius inquirere, ut non horum modo sed cæterorum quoque origo pateat. Si quid enim est in rerum natura curiosi, curiosius nihil dici potest generatione hominis & animalium, quæ sollicitos atque defixos tenuit omnium seculorum philosophos, & adhuc exercet ætatis nostræ sapientes. Duobus autem præcipue stimulis ad rei vel Salomonis testimonio maxime absconditæ pervestigationem agitantur mortalium mentes: unus est argumenti sublimitas opificiique stupendum miraculum, quod indagandum promte suscipiunt ingeniorum fortissima, ut detectis iis quæ abscondita laterant sapientiæ gloriam reportent; siquidem inglorium non sit naturæ opera scrutari, quo de iis scite differere aliosque erudire queamus. Hunc ad finem inter præcos aspiravit Aristotelis sagacitas, quem intentis nervis operæ plurimum enavasse constat historiæ de generatione animalium; & è recentioribus immane quantum præstitit Harvæus, ut aliquando unde & quomodo animantes propagarentur cognosceret. Aliud calcar ad vestigandam generationis originem sua cuique natura aut voluptas addit, cum nihil æque consentaneum sit hominibus ratione præditis, ac quid sint & unde existant inquirendo addiscere.

In primæ mundi creatione ordinavit Deus, ut singulæ animalium species multiplicando propagarentur: quem in finem insita sunt sæmellis ova, tanquam media & organa usui isti convenientia. Hærent ea ovario, quod in majoribus animalibus antehac vocabatur testiculus. Ovis autem æque ac plantarum seminibus aut stirpium surculis & propaginibus gignendorum ideas contineri, atomorum specie apposite convolutas, divinitusque conditas, tam credibile est, & sacræ scripturæ, rationi,

tioni, ac experientiae adeo consentaneum, ut in dubium revocari vix possit. Gaudet enim Natura è minimis producere maxima, Deusque potentiae ac sapientiae suae infinitatem plerumque ostendit in subtilissimis. Porro prudens inficiari nemo potest, quin animalium conformatio divini sit opus artificii. Insania est, animalibus vim proprios fingendi ac procreandi foetus tribuere; furor id atomorum aut particularum qualiumcunque fortuito largiri concretui, quod hominum captum artemque omnem superat: denique impietas, creaturarum originem à Deo non repetere, aliumque plasten, & nescio quam facultatem, aut genium, spiritumve formatorem suspicere ac venerari. Coge, o homo, qui aliter sapere praesumis, ingenii vim omnem tui, & rationem consule quam curiosissime, an ea tantum valueris unquam, aut etiamnum valeas, ut organicum corpus quale circumfers, capite trunco & artubus instructum, cerebro, corde, venis, arteriis ac nervis, musculis item, aliisque visceribus ac sensoriis donatum, & vultu ad caelum erecto praeditum, denique motu & sensu animatum fabricandi scientiam aut facultatem vel obtineas tua sponte vel studio quancumque assequaris. Scio responsuram vel invito tibi, tantarum rerum conscia mihi non sum, quae limitatae potestatis meae vires longe superant, tantumque abest tam magna à me patrari, ut ne minimae quidem particulae corporis, cui Deus me junxit, intimam configurationem penitus cognoscam. Quare ne delires, conformationem corporis tui animaliumque praeterea omnium ortum soli Deo adscribe, neque ex creatura creatorem effice. Talia regerit sciscitantibus conscientia, nec fas est spernere oraculum, cum veritatem nihil efficacius confirmet conscientiae testimonio.

Doctrinam autem de generatione animalium ex ovo graviter demonstrarunt peritissimi viri Nicolaus Stenonis, Theodorus Kerckringius, Regnerus de Graaf, Johannes Svammerdamius, Johannes van Horne, & complures alii, quibus ego calculum iterum iterumque adieci, ratus gloriosum esse eorum castra sequi, qui experientiam sibi ducem praeposuerunt. Veruntamen praedictorum tenebrae ac experimentorum neglectus

multos

multos impedit, ne perspicuitatem attingant, alios moratur etiam Harvæi autoritas, quo minus vero assentiantur. Atque his adhuc mederi studebo, si sint medicabiles, sin medicinam respuunt, risu & contemptu quam correctione digniores censebo. De testiculis foemininis Harvæus errorem, ut homines sumus, gravem erravit exercitat. LXV, dum scripsit: *Testiculi in cervis, & damis, ut & ovibus, capris, ac bisulcis omnibus visuntur quidem, sed sunt quasi parvæ glandula, quæ prostatæ potius aut mesenterii glandulis proportione respondent, quam semini eique prolifico concuquendo coitusque tempore profundendo instituta sunt. Sumque egomet hujus sententiæ, tum ob alias rationes plurimas alibi allatas, tum maxime quod coitus tempore in cervis & damis cæterisque viviparis omnibus uteri cornua immutentur, testiculi autem dicti nec turgeant, nec quicquam à solita constitutione (sive ante coitum, sive post ipsum) varient, neque ullo indicio utilitatem aliquam vel ad coitum vel ad generationem afferant.* Contrarium sane experientia nos docuit, foemellarum testiculos ad generationem animalium tantum contribuere utilitatis, ut plane fons sint & promtuarium foetuum omnium: nam partibus istis castratione ademptis, aut casu vel morbo destructis, animalia sterilescunt, nec amplius concipiunt; quia simul abolentur ova, in quibus conceptuum ideæ speciatim delitescunt.

Profecto foeminarum testiculos à coitu affici ac immutari palam indicant pullulantia tubercula fibrosa & glandulosa, quibus ovum quodlibet foecundum admirando naturæ ingenio liberatur atque secernitur. Vidimus hæc & palpavimus aliquoties cum in vaccis, ovibus, & capris, tum præcipue etiam in damis vulgaribus cervini generis, quarum copiam indultu Regis Christianissimi Ludovici Magni Lutetiæ habui, apud magnæ famæ & dexteritatis virum hospitemque mihi amicissimum Josephum Du-Vernium, anno hujus seculi septuagesimo octavo. Exigui quidem, fateor, sunt damarum testiculi, sed post coitum foecundum in alterutro eorum papilla sive tuberculum fibrosum semper succrescit, quo ovum seu conceptus ab ovario liberatur, ut per tubam postea descendat in uterum. Scrofis autem præ-

G

gnan-